

ความมั่นคงเมืองในบริบทของการบริหารจัดการด้านรักษาความปลอดภัยอาคารในมุมมองภาคเอกชน^๒ เป็นส่วนหนึ่งของการเสวนาเรื่อง ความมั่นคงเมือง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันทางสังคมที่ดำรงอยู่ในโลกสมัยใหม่ แต่ในอีกด้านหนึ่งเมืองโดยทั่วไปแล้ว มีความเปราะบาง คือ เป็นเป้าหมายอ่อนแอ หรืออีกนัยหนึ่งคือ เมืองเป็นเป้าหมายที่ระวังป้องกันได้ยากไม่มีความแข็งแกร่งทนทานในการถูกโจมตี สภาพเช่นนี้ ทำให้การใช้ความรุนแรงกระทำต่อตัวเมืองไม่ว่าจะเหตุผลของการทำลายล้างหรือเหตุผลของการโฆษณาชวนเชื่อ ภารกิจสำคัญของนักความมั่นคงร่วมสมัยก็คือ การประเมินภัยคุกคามต่อความมั่นคงเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินเป้าหมายการโจมตี จะเกิดขึ้นที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และที่สำคัญจะมีมาตรการในการป้องกันรองรับสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรงในเมืองที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างไร

ในมุมมองเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของอาคารของภาคเอกชน สิ่งสำคัญ คือ การบริหารจัดการด้านการรักษาความปลอดภัย

อาคาร สถานที่ การเตรียมความพร้อมแผนเผชิญเหตุและการจัดการบริหารความเสี่ยงอาคาร และการวางมาตรการรักษาความปลอดภัยอาคาร สถานที่

การบริหารจัดการรักษาความปลอดภัยอาคาร สถานที่

ภาคเอกชนคล้ายกับภาคราชการ กล่าวคือ ปัจจัยที่จะทำงานได้หรือไม่ได้ คือ ต้องมีการประเมินความเสี่ยง ประเมินสถานการณ์ ภาคเอกชนไม่มีขีดความสามารถที่จะประเมินสถานการณ์เหมือนกับภาครัฐ เพราะไม่มีข้อมูลข่าวสารข่าวกรองทั้งหลาย ซึ่งข้อมูลข่าวสารข่าวกรองมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะไม่สามารถที่จะดูแลอาคารได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ๓๖๕ วัน หรือเตรียมความพร้อมในการป้องกันได้ตลอด ๓๖๕ วัน การเฝ้าระมัดระวังอย่างเข้มงวดคงจะเหนื่อยมาก ถ้าบริหารหรือดูแลแบบนั้น

ความแตกต่างของสถานการณ์ที่เตรียมพร้อมและไม่เตรียมพร้อม หมายถึง การจัดทำล้งการปรับบทบาทของคนที่บริหารหรือดูแลอยู่ ยกตัวอย่างเช่น ในอาคารจะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทำหน้าที่ตรวจตราหน้าลิฟต์ก่อนขึ้นอาคาร ซึ่งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจะมีหน้าที่อยู่ ๒ ด้าน คือ การบริการพนักงานในอาคารและดูแลความปลอดภัย สำหรับในยามที่เกิดเหตุวิกฤต เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยทั้งหมดจะมีหน้าที่เพียงอย่างเดียวคือ การดูแลรักษาความปลอดภัย

การเตรียมความพร้อมแผนเผชิญเหตุและการจัดการบริหารความเสี่ยงอาคาร

สำหรับภาคเอกชน เรื่องที่ต้องเตรียมพร้อมในยามที่เกิดเหตุฉุกเฉินกับการจัดองค์กรในยามปกติ การจัดองค์กรจะไม่เหมือนกัน ต้องชี้ให้ชัดว่า อำนาจการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์อยู่ที่ผู้บริหารคนใด ซึ่งเป็นเรื่องยากที่สุดของภาคเอกชนโดยเฉพาะห้างสรรพสินค้าในยามที่เกิดเหตุฉุกเฉิน อำนาจในการตัดสินใจจะต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดข่มขู่ลอบวางระเบิดแทบจะไม่มีใครกล้าตัดสินใจที่จะปิดห้างหรืออพยพคนออกจากห้าง เพราะหมายถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือความสูญเสียทางการค้า ทุกคนจะเล็งการตัดสินใจและผลักระไปให้คนอื่น ๆ ที่มีอำนาจเหนือกว่า เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีการจัดการหรือวางตำแหน่งผู้มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างชัดเจนในกรณีฉุกเฉินอย่างนี้ จะทำอะไรไม่ถูก

^๑ นายสุรเจียร จักรธรานนท์ ประธานกรรมการบริหารความเสี่ยง บริษัท ดับบลิวเอชเอ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

^๒ บทความนี้มาจากการเสวนาความมั่นคง เมื่อ ๗ เมษายน ๒๕๕๙ โดยเป็นวิทยากรร่วมกับ พ.ต.อ.สัญญา ทองบุศย์ ที่ปรึกษาผู้ช่วยผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ ศ.ดร.สุชาติ บำรุงสุข คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่มาของภาพ : <http://measwatch.org/sites/default/files/imagecache/550/reform%20thailand%201.jpg>

โดยทั่วไปอำนาจการตัดสินใจจะอยู่ที่ผู้จัดการอาคารสถานที่ หรืออยู่ที่ผู้จัดการทั่วไปและในเวลาที่เกิดเหตุวิกฤตจะต้องติดต่อหรือสื่อสารกับกรรมการผู้จัดการหรือรองกรรมการที่รับผิดชอบโดยตรงทันที ทั้งนี้ ระยะเวลาในการตัดสินใจเหล่านี้ มีน้อยมากเพียงประมาณ ๕ นาทีเท่านั้น ในการตัดสินใจที่จะปิดหรือไม่ปิด จะอพยพหรือไม่อพยพ การจัดการตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่เรื่องหนึ่งเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก และหากผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงไม่อยู่ อำนาจในการตัดสินใจรองลงมาเป็นใคร ต้องกำหนดให้ชัดเจน

การวางมาตรการรักษาความปลอดภัยอาคาร สถานที่

เวลาวางมาตรการในตัวอาคาร ระบุถึงความเสี่ยงที่จะป้องกัน จะป้องกันความเสี่ยงจากอะไร เช่น ป้องกันความเสี่ยงจากคาร์บอนบอมบ์ ป้องกันความเสี่ยงจากจรวดยานยนต์/มอเตอร์ไซค์บอมบ์ ป้องกันความเสี่ยงจากระเบิดแสวงเครื่อง หรือป้องกันความเสี่ยงจาก การก่อวินาศกรรมในการวางเพลิง การป้องกันเหล่านี้ จะทำให้การวางมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัย การจัดการมันแคบและชัดเจนมากขึ้น เช่น อาคารจอดรถสนามบินสุวรรณภูมิ อาคารจอดรถของการบินไทยขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย ที่ลาดพร้าว วิธีการจัดการ มีวิธีการที่แตกต่างกัน ที่สนามบินสุวรรณภูมิจะเอากระโจมตีส่องใต้ท้องรถ มองหาอะไรบางอย่างที่จะติดอยู่ที่ใต้ท้องรถโดยเฉพาะบริเวณถังน้ำมัน จะขอตรวจรถทุกคัน การตรวจค้นท้ายรถกับใต้ท้องรถ หมายถึงการคาดคะเน บริเวณที่จะบรรจุทุกระเบิด TNT ได้จะเป็นบริเวณท้ายรถยนต์ แล้วบางแห่งจะเข้มงวดคนที่ตรวจค้นรถยนต์ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอีกคนจะคอยจ้องหน้าคนขึ้นรถก็จะทำงานพร้อมกัน เพราะว่า คนที่ขึ้นรถระเบิดจะมีพิรุณ มาตรการเหล่านี้ หมายถึง การพุ่งเล็งจุดที่ทำให้เกิดปัญหา

พื้นที่เสี่ยงต่อการก่อวินาศกรรมของอาคาร

ความเสี่ยงของอาคารส่วนใหญ่คือ ๑) จุดที่มีสารขยายแรงระเบิดตั้งอยู่ คือ ถังแก๊ส ๒) ถังน้ำมัน สำรองของเครื่องบิน ๓) หม้อแปลงไฟฟ้า ถ้าเกิดระเบิดอาคารนั้นจะไม่มีพลังงานใช้เป็นระยะเวลาหนึ่ง ๔) ห้องน้ำ ส่วนใหญ่จะเป็นห้องเก็บไม้กวาด เก็บไม้ถูพื้น เก็บน้ำยาล้างห้องน้ำ และเป็นจุดที่ล่อแหลมที่สุด เพราะบุคคลภายนอก

จะสามารถเข้ามาถึงได้ง่าย ๕) ห้องเจเนอเรเตอร์ ซึ่งคนสามารถเอาระเบิดแสวงเครื่องตั้งไว้ได้ง่าย ๖) บันไดหนีไฟ การเก็บของประเภทกล่องกระดาษไว้ในบริเวณนี้เป็นจุดเสี่ยงล่อแหลมต่อการลอบวางระเบิด ๗) ถังขยะบริเวณมุมตึกจะเป็นพื้นที่ซุกซ่อนระเบิดได้เป็นอย่างดี

การรักษาความปลอดภัยของอาคาร

อาคารที่บริหารเกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรงคือ อาคารชินวัตร ๓ ซึ่งเป็นของคุณทักษิณ ชินวัตร การถูกข่มขู่ลอบวางระเบิดเรียกว่าเป็นรายสัปดาห์ เจ้าหน้าที่ทำงานที่อาคารดังกล่าวอยู่กันอย่างหวาดผวา จึงต้องสอนวิธีป้องกันดูแลตัวเอง จะไปหวังพึ่งหน่วยข่าวกรอง เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยทำลายล้างวัตถุระเบิด (Explosive Ordnance Disposal – EOD) อย่างเดียวไม่ได้

สำหรับกรณีนี้สามารถนำการบริหารจัดการความเสี่ยงเรื่อง ที่ตั้งของคลังน้ำมันที่อาจจะถูกลอบก่อวินาศกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำลายคลังน้ำมัน ด้วยการถูกยิงด้วยจรวดอาร์พีจี ทั้งนี้ เจ้าของคลังน้ำมันได้เตรียมการป้องกันการถูกลอบยิงจรวดอาร์พีจี – ๔๑ โดยเจ้าของคลังน้ำมันใช้วิธีเจรจาขอสิทธิในพื้นที่รอบบริเวณคลังน้ำมันทั้งหมดจากเจ้าของที่ดินรอบๆ บริเวณ ไม่ให้ก่อสร้างหรือปลูกต้นไม้ใหญ่ จึงทำให้ใครที่เข้าไปหวังทำลายวินาศกรรมจะเป็นการยาก คือ เขาป้องกันความเสี่ยงได้ดีพอสมควร ซึ่งต่างจากคลังน้ำมันในสมัยรุ่นเก่าที่ตั้งอยู่ริมถนน การถูกลอบก่อวินาศกรรมง่ายนิดเดียวเพียงแค่จอดจรวดยานยนต์แล้วยิงอาร์พีจี – ๔๔ แทบจะไม่มีอะไรป้องกันกับ การก่อวินาศกรรมหรือการทำลายล้างแบบนี้

กรณีของผู้ค้าน้ำมันอย่างบริษัทบางจาก ในห้วงที่ผ่านมา เกิดเหตุโรงกลั่นเกิดระเบิด โรงกลั่นบางจากจึงมีมาตรการป้องกัน โดยกำหนดให้รถยนต์ รถกระบะที่จะเข้าสู่โรงกลั่นห้ามเป็นรถที่ติดตั้งแก๊สเข้าสู่บริเวณโรงกลั่น ส่วนการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) กฎเกณฑ์ของ ปตท.มีอยู่ข้อหนึ่งว่า รถน้ำมันของ ปตท.เข้าไปในพื้นที่ได้ แต่รถน้ำมัน ปตท.ต้องไม่มีคำว่า เดินถอยหลัง ให้วิ่งไปข้างหน้าเพียงอย่างเดียว เพราะ ปตท.ถือว่า การเดินรถถอยหลังนั้นมีความเสี่ยง เพราะฉะนั้นถ้าจะทำการค้ากับ ปตท. พื้นที่จะต้องใหญ่มาก พื้นที่ของธุรกิจขนาดเล็กๆ ไม่มีทางที่เข้ามาตราฐานของ ปตท.ได้

สิ่งที่ภาคเอกชนต้องเรียนรู้ โดยเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคาร อย่างล่าสุด ดูสารคดีของท่าอากาศยานสิงคโปร์ชางี ตัวอาคารใหม่ ปรากฏว่า อาคาร ๓ ที่สร้างใหม่ กระจกที่ติดตั้งจะตามด้วยลวดสลิงชนิดหนึ่ง ซึ่งหมายความว่า เวลาเมื่อแรงระเบิดกระทำต่อตัวอาคารสนามบิน ตัวสลิงจะให้ความยืดหยุ่น เพราะฉะนั้น ตัวอาคาร ๓ สนามบินชางีจะรับแรงระเบิดได้มากกว่าอาคารผู้โดยสารทั่วโลก นี่คือนวัตกรรมใหม่ของภาคเอกชนที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อรองรับการก่อวินาศกรรม

โดยสรุปแล้ว การวางมาตรการรักษาความปลอดภัยอาคาร สถานที่ ต้องระบุถึงความเสี่ยงที่จะป้องกันจากอะไร เช่น ป้องกันความเสี่ยง จากจักรยานยนต์/มอเตอร์ไซค์บอมบ์ ป้องกันความเสี่ยงจากระเบิดแสวงเครื่อง หรือป้องกันความเสี่ยงจากการก่อวินาศกรรมในการวางเพลิง การป้องกันเหล่านี้จะทำให้การวางมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัย การจัดการมันแคบและชัดเจนมากขึ้น
